

Phát huy vai trò của báo chí trong phát triển bền vững vùng đồng bào dân tộc thiểu số

Ngày nhận bài: 05/05/2026 | Ngày phản biện: 11/05/2026 | Ngày xuất bản: 03/09/2026

Tác giả: Vi Thị Phương (Học viện Báo chí và Tuyên truyền)

Tóm tắt: Bài viết phân tích hệ thống về vai trò của báo chí trong phát triển bền vững vùng đồng bào dân tộc thiểu số (DTTS) tại Việt Nam giai đoạn 2021-2025. Dựa trên phân tích tin, bài báo chí, nghiên cứu khẳng định vai trò trung tâm trong việc kết nối các nguồn lực phát triển và thúc đẩy phát triển bền vững vùng đồng bào DTTS ở Việt Nam. Báo chí thông tin chính sách cho đồng bào DTTS; lan tỏa mô hình sinh kế hiệu quả và phát huy vai trò nòng cốt của Người có uy tín; bảo tồn bản sắc văn hóa gắn với phát triển du lịch cộng đồng và sinh kế bền vững, đồng thời giám sát và phản biện chính sách. Kết quả nghiên cứu góp phần nâng cao hiệu quả hoạt động báo chí và tăng cường phối hợp giữa các chủ thể liên quan trong chiến lược phát triển vùng DTTS.

1. Đặt vấn đề

Phát triển bền vững là định hướng chiến lược xuyên suốt trong tiến trình phát triển của Việt Nam, được khẳng định tại Nghị quyết Đại hội XIII, XIV của Đảng (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, 2026). Ở vùng đồng bào DTTS và miền núi, yêu cầu phát triển bền vững đặt ra với mức độ cấp thiết hơn, bởi đây là khu vực lưu giữ nhiều giá trị văn hóa đặc sắc, đồng thời còn tồn tại những hạn chế về hạ tầng và khả năng tiếp cận thông tin (Đặng Thị Thu Hương, 2018). Nghị quyết 88/2019/QH14 của Quốc hội phê duyệt Đề án tổng thể phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào DTTS và miền núi (Quốc hội, 2019); Quyết định 1719/QĐ-TTg năm 2021 của Thủ tướng Chính phủ triển khai Chương trình mục tiêu quốc gia giai đoạn 2021-2030 với các ưu tiên về sản xuất, giáo dục, y tế, văn hóa và truyền thông (Thủ tướng Chính phủ, 2021). Các văn bản chính

sách này tạo ra khung pháp lý quan trọng, nhằm thu hẹp khoảng cách, và phát triển hệ thống chính sách dành cho vùng DTTS đang ngày càng được hoàn thiện.

Báo chí, với tư cách là một thiết chế truyền thông đại chúng, đảm nhiệm chức năng kết nối giữa chính sách và người dân. Luật Báo chí năm 2016 xác định rõ nhiệm vụ của báo chí trong việc thông tin trung thực, tuyên truyền đường lối, chính sách và phục vụ lợi ích nhân dân (Quốc hội, 2016). Trong bối cảnh đó, báo chí tham gia vào quá trình phát triển bền vững vùng DTTS qua truyền tải và giải thích chính sách, giúp người dân hiểu và thực hiện; phản ánh khó khăn, vướng mắc, tạo phản hồi cho cơ quan quản lý; phát hiện và lan tỏa các mô hình sinh kế hiệu quả, kinh nghiệm giảm nghèo từ cộng đồng. Đồng thời, hoạt động báo chí góp phần bảo tồn, phát huy bản sắc văn hóa dân tộc - một trong những trụ cột của phát triển bền vững theo quan điểm "xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2026).

2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng cách tiếp cận tổng hợp, kết hợp phân tích nội dung thông điệp nhằm làm rõ vai trò của báo chí trong phát triển bền vững vùng đồng bào DTTS, từ hệ thống hóa các văn bản chính sách của Đảng và Nhà nước liên quan đến công tác dân tộc và phát triển bền vững, đến việc lựa chọn và phân tích nội dung thông điệp các sản phẩm báo chí tiêu biểu như Tạp chí Nghiên cứu Dân tộc và Tôn giáo; Báo Nhân Dân điện tử và Báo điện tử Dân tộc và Phát triển. Tiêu chí lựa chọn tin, bài bao gồm: (1) nội dung liên quan trực tiếp đến chính sách dân tộc, phát triển kinh tế - xã hội, bảo tồn văn hóa tại vùng đồng bào DTTS; (2) đăng tải trong giai đoạn 2021-2025 nhằm phản ánh bối cảnh chính sách hiện hành, đặc biệt là các chương trình mục tiêu quốc gia giai đoạn 2021-2030; (3) thể hiện rõ các chức năng của báo chí đối với phát triển bền vững. Quy trình phân tích bài báo được tiến hành qua bốn bước: đọc và xác định chủ đề chính, mã hóa nội dung, trích xuất dẫn chứng tiêu biểu, và đánh giá vai trò của bài báo đối với phát triển bền vững vùng đồng bào DTTS ở Việt Nam hiện nay.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

3.1. Kết quả nghiên cứu

3.1.1. Báo chí với vai trò thông tin chính sách và nâng cao nhận thức vùng đồng bào dân tộc thiểu số

Trong tiến trình phát triển bền vững, truyền thông chính sách được xem là khâu quan trọng nhằm bảo đảm các chủ trương, chính sách của Nhà nước được tiếp nhận và thực thi hiệu quả trong đời sống xã hội. Ở Việt Nam, chức năng này được quy định rõ trong Điều 4, Luật Báo chí 2016. Báo chí có nhiệm vụ “tuyên truyền đường lối của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước, góp phần nâng cao dân trí và phục vụ lợi ích của nhân dân” (Quốc hội, 2016). Điều này đặt báo chí vào vị trí trung tâm trong hệ thống truyền thông chính sách, đặc biệt tại vùng đồng bào DTTS.

Thực tiễn triển khai Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào DTTS và miền núi cho thấy, các chính sách phát huy hiệu quả khi người dân hiểu rõ nội dung và chủ động tham gia (Thủ tướng Chính phủ, 2021). Báo chí góp phần quan trọng trong quá trình này thông qua việc cụ thể hóa thông tin, gắn chính sách với các tình huống đời sống. Trên Tạp chí Dân tộc (Nay là Tạp chí Nghiên cứu Dân tộc và Tôn giáo) các bài viết như “Một số nội dung liên quan đến công tác tổ chức và triển khai thực hiện chính sách dân tộc năm 2023” đã nhấn mạnh căn cứ triển khai chính sách hỗ trợ bảo hiểm theo Quyết định 1049/QĐ-TTg; bài “Chính sách hỗ trợ trực tiếp cho người dân thuộc hộ nghèo vùng khó khăn” làm rõ vai trò điều phối của trung ương dựa trên Quyết định 582/QĐ-TTg; bài “Tiếp tục thực hiện các chính sách tại vùng dân tộc, miền núi, biên giới” phản ánh việc trả lời kiến nghị cử tri và hướng dẫn thực hiện Chương trình 135 theo Thông tư 01/2023/TT-UBDT. Bài “Đòn bẩy giúp người nghèo khởi sắc” ghi nhận tác động của Chương trình 135 tại Lai Châu, đồng thời gợi mở các giải pháp hoàn thiện từ góc nhìn của người dân và cán bộ địa phương. Bên cạnh đó, bài “Thí điểm cấp radio cho vùng DTTS và miền núi, vùng đặc biệt khó khăn, biên giới” tập trung vào đổi mới phương thức truyền thông và quản lý thông tin dân tộc. Những bài viết này khẳng định sự quan tâm toàn diện của Đảng, Nhà nước trong việc tổng kết thực tiễn và gắn chính sách dân tộc với phát triển bền vững.

Báo chí giữ vai trò đa chiều trong truyền thông chính sách tại vùng đồng bào DTTS, bao gồm chuyển tải thông tin, nâng cao nhận thức, phản ánh thực tiễn và thúc đẩy sự tham gia của cộng đồng. Báo chí đã thực hiện tốt chức năng phổ biến các văn bản quy phạm pháp luật, hướng dẫn cụ thể cho cán bộ cơ sở và người dân, qua đó nâng

cao nhận thức và khả năng tiếp cận chính sách của đồng bào DTTS.

3.1.2. Thông tin báo chí góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế và giảm nghèo bền vững

Trong tiến trình phát triển bền vững vùng đồng bào DTTS, báo chí giữ vai trò quan trọng trong việc truyền tải tri thức kinh tế và phổ biến các mô hình sinh kế phù hợp với điều kiện địa phương. Báo chí góp phần chuyển hóa các chủ trương phát triển kinh tế thành những nội dung cụ thể, dễ tiếp cận và có khả năng áp dụng trong thực tiễn đời sống. Theo Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào DTTS và miền núi giai đoạn 2021-2030, việc phát triển sinh kế bền vững, khai thác lợi thế địa phương và ứng dụng khoa học kỹ thuật là những giải pháp trọng tâm nhằm giảm nghèo lâu dài.

Trên Báo Điện tử Dân tộc và Phát triển, bài viết "Văn Lãng (Lạng Sơn): Đẩy mạnh công tác truyền thông và giảm nghèo thông tin" (27/5/2025) phản ánh sinh động vai trò của Dự án 6 trong Chương trình MTQG giảm nghèo bền vững tại huyện Văn Lãng. Bài viết "Lạng Sơn: Chính sách dân tộc tạo động lực để đồng bào DTTS vươn lên thoát nghèo" (18/4/2025) tổng quan hiệu quả triển khai Chương trình MTQG 1719 tại tỉnh có 83,9% dân số là DTTS. Nội dung nhấn mạnh sự điều hành chủ động của địa phương trong lồng ghép các chính sách hỗ trợ nhà ở, sinh kế và tái cơ cấu nông nghiệp. Từ mô hình phát triển chuỗi giá trị cây quế, hồi tại huyện Tràng Định cùng các số liệu cụ thể về tăng thu nhập cho thấy chính sách dân tộc đã trở thành động lực phát triển bền vững, góp phần củng cố niềm tin của đồng bào DTTS.

Trên Báo Nhân Dân điện tử, các bài viết đã phản ánh thực tiễn triển khai chính sách dân tộc thông qua những câu chuyện cụ thể, gần gũi với con người và địa bàn xác định. Bài "Nguồn vốn ưu đãi đến vùng cao Yên Bái" cho thấy nguồn vốn tín dụng ưu đãi từ Ngân hàng Chính sách xã hội đã trở thành động lực quan trọng giúp đồng bào DTTS tại Yên Bái thoát nghèo bền vững với các mô hình hiệu quả của chị Triệu Thị Tính (trồng và kinh doanh quế), anh Lương Văn Huấn và anh Vũ Minh Đức (chăn nuôi trâu, lợn). Báo chí đã lan tỏa những tấm gương vượt khó, các sáng kiến đổi mới trong phát triển kinh tế. Câu chuyện của cô giáo Hà Thị Huyền tại huyện Văn Chấn (Yên Bái) là tấm gương sáng về tình yêu thương và trách nhiệm xã hội đối với học sinh DTTS có

hoàn cảnh khó khăn, minh chứng cho mô hình giáo viên vùng cao kết hợp dạy chữ với dạy người, hỗ trợ thoát nghèo và bảo tồn văn hóa, tạo sức lan tỏa mạnh mẽ trong cộng đồng.

Thông qua nhiều bài viết về người có uy tín, báo chí đã khắc họa sinh động vai trò nòng cốt của lực lượng này trong tuyên truyền, vận động Nhân dân, dẫn dắt chuyển đổi sinh kế, thúc đẩy xây dựng nông thôn mới, giữ gìn an ninh trật tự và bảo tồn các giá trị văn hóa truyền thống. Trên Báo điện tử Dân tộc và Phát triển, bài viết “Tuyên Quang: Người có uy tín góp phần đổi thay thôn nghèo” (08/12/2025) phản ánh sinh động vai trò nòng cốt của Người có uy tín trong đồng bào dân tộc Tày thông qua trường hợp tiêu biểu bà Ma Thị Viên tại thôn Trục Trì, xã Yên Nguyên. Bằng uy tín cá nhân, tinh thần trách nhiệm và phương thức vận động gần dân, sát dân, bà đã truyền tải hiệu quả chủ trương, chính sách, đồng thời trực tiếp hỗ trợ người dân chuyển đổi sinh kế, phát triển các mô hình kinh tế phù hợp, huy động cộng đồng tham gia xây dựng nông thôn mới và củng cố khối đại đoàn kết ở cơ sở. Bài viết “Bình Gia (Lạng Sơn): Phát huy vai trò Người có uy tín trong thực hiện chính sách dân tộc” (14/12/2025) phản ánh rõ vai trò trung tâm của đội ngũ Người có uy tín trong đồng bào dân tộc Tày - Nùng tại xã Bình Gia sau sáp nhập đơn vị hành chính. Thông qua các điển hình tiêu biểu như ông Hoàng Mạnh Tường và ông Hoàng Doãn Anh. Bài viết “Lực lượng quan trọng trong khối đại đoàn kết toàn dân tộc ở Thái Nguyên” (12/5/2025) làm nổi bật vai trò then chốt của đội ngũ Người có uy tín trong đồng bào DTTS trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên. Bài viết “Nâng cao kỹ năng tuyên truyền, vận động cho Người có uy tín” (18/11/2025) phản ánh rõ hiệu quả và ý nghĩa thực tiễn của công tác bồi dưỡng, phát huy vai trò Người có uy tín trong đồng bào dân tộc Tày tại tỉnh Lạng Sơn. Những mô hình phát triển kinh tế hộ gia đình, giảm nghèo bền vững, xây dựng nông thôn mới, giữ gìn bản sắc văn hóa và củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc cho thấy tác động lan tỏa mạnh mẽ của động lực nội sinh từ cộng đồng.

3.1.3. Báo chí góp phần bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa

Vùng đồng bào DTTS là không gian lưu giữ hệ thống giá trị văn hóa truyền thống phong phú và đa dạng, bao gồm ngôn ngữ, phong tục tập quán, lễ hội, nghệ thuật dân gian và tri thức bản địa. Trong bối cảnh hiện đại hóa và hội nhập, báo chí giữ vai trò quan trọng trong việc ghi nhận, bảo tồn và lan tỏa các giá trị này thông qua việc bảo

tồn và lan tỏa các giá trị văn hóa, lịch sử của các dân tộc thông qua các chuyên trang, chuyên mục văn hóa – đời sống, giới thiệu và phân tích các yếu tố cấu thành bản sắc dân tộc như lễ hội, phong tục, ngôn ngữ, nghệ thuật truyền thống và di sản văn hóa phi vật thể.

Báo chí phản ánh sự gắn kết giữa chính sách với đời sống tinh thần của cộng đồng. Trên Báo Nhân dân điện tử, bài “Triển lãm trình diễn di sản văn hóa các dân tộc Tày, Nùng, Dao ở Lạng Sơn” (2023) đã chuyển tải sinh động chủ trương của Đảng và Nhà nước về phát triển văn hóa bền vững vùng DTTS qua hơn 200 tài liệu, hiện vật và hình ảnh trưng bày. Trên Báo Nhân Dân điện tử, các bài viết đã phản ánh đa dạng các sáng kiến bảo tồn văn hóa gắn với phát triển du lịch cộng đồng. Thông tin báo chí phản ánh về du lịch cộng đồng, như mô hình homestay tại Bản Liền (Bắc Hà, Lào Cai) và Na Hang (Tuyên Quang), nơi đồng bào tổ chức trải nghiệm nấu xôi, giã bánh dày, hỗ trợ khôi phục lễ hội, ẩm thực đặc trưng, xây dựng sản phẩm du lịch trải nghiệm. Việc ứng dụng công nghệ số trong quảng bá du lịch cộng đồng tại vùng cao Lào Cai là một sáng kiến đổi mới trong thực hiện chính sách dân tộc. Báo chí phản ánh thông qua các mô hình cá nhân và hợp tác xã tận dụng mạng xã hội, internet và nền tảng số để giới thiệu homestay, tour trải nghiệm, sản phẩm văn hóa bản địa.

Bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa DTTS là nội dung trọng tâm, gắn với mục tiêu phát triển bền vững và củng cố nền tảng tinh thần xã hội, được nhấn mạnh trong Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng. Trong quá trình hiện thực hóa mục tiêu này, báo chí đóng vai trò là cầu nối quan trọng giữa chính sách và đời sống. Các bài viết trên Báo Nhân Dân điện tử về các di sản văn hóa phi vật thể như hát Then – đàn tính, múa sư tử, lễ hội Lồng tồng, làng nhà sàn Thái Hải, du lịch sinh thái núi Phượng Hoàng, ruộng bậc thang Hoàng Su Phì, nghề dệt thổ cẩm, ẩm thực truyền thống và các nghi lễ cúng tế đã cho thấy sự gắn kết giữa bảo tồn văn hóa với phát triển kinh tế, tạo sinh kế bền vững, nâng cao thu nhập và củng cố bản sắc cộng đồng. Qua đó, báo chí góp phần nâng cao dân trí, củng cố bản sắc và tăng cường năng lực tham gia của người dân vào các hoạt động phát triển, khẳng định vị trí là kênh thông tin khoa học – thực tiễn quan trọng trong chiến lược phát triển bền vững vùng đồng bào DTTS.

Trong bối cảnh hội nhập và chuyển đổi số, báo chí còn đóng vai trò kết nối thị trường và quảng bá sản phẩm địa phương. Báo chí góp phần quảng bá các sản phẩm đặc sản

vùng miền như chè, mật ong, dược liệu, sản phẩm thủ công truyền thống. Thông qua việc phản ánh hiệu quả của tín dụng chính sách, các chương trình giảm nghèo đặc thù, phong trào thi đua lao động sáng tạo và những sáng kiến phát triển sinh kế gắn với lợi thế bản địa, báo chí đã thể hiện rõ vai trò đồng hành cùng công tác dân tộc.

3.1.4. Báo chí tăng cường giám sát xã hội và phản biện thông tin với đồng bào dân tộc thiểu số

Báo chí thực hiện chức năng giám sát thông qua việc phản ánh thực trạng triển khai chính sách, phát hiện những bất cập và kiến nghị giải pháp. Báo chí tham gia vào quá trình quản lý chính sách thông qua việc duy trì dòng thông tin hai chiều giữa cơ quan hoạch định, thực thi chính sách và đối tượng thụ hưởng. Thông tin báo chí góp phần bảo đảm nội dung chính sách được phổ biến đầy đủ, rõ ràng, dễ tiếp cận đối với người dân, đồng thời phản ánh kịp thời những vấn đề phát sinh trong thực tiễn triển khai. Trên Tạp chí Nghiên cứu Dân tộc và Tôn giáo, các bài viết đã thực hiện rõ chức năng phản ánh, phê phán những hiện tượng tiêu cực, bất cập và khó khăn nảy sinh trong quá trình tổ chức thực thi chính sách dân tộc tại cơ sở. Bài “Nghịch lí người dân miền núi từ chối gạo hỗ trợ” tập trung tuyên truyền, phổ biến chủ trương về bảo đảm an sinh xã hội, đồng thời nhấn mạnh yêu cầu đổi mới phương thức thực hiện chính sách trên cơ sở thực tiễn. Thông qua phản ánh hiện tượng người dân từ chối gạo hỗ trợ, bài viết làm rõ tinh thần lấy người dân làm trung tâm trong quá trình xây dựng và điều chỉnh chính sách dân tộc, khẳng định việc lắng nghe phản hồi từ cơ sở là yếu tố then chốt để nâng cao hiệu quả chính sách. Bài “Ủy ban Dân tộc phối hợp tham mưu đề xuất chính sách cho đồng bào bị ảnh hưởng bởi các dự án thủy điện” thể hiện rõ chức năng thông tin, tuyên truyền và phổ biến chủ trương về công tác dân tộc. Thông qua phản ánh hoạt động trả lời chất vấn của đại biểu Quốc hội, bài viết làm rõ trách nhiệm của các cơ quan quản lý nhà nước trong bảo đảm quyền lợi chính đáng của đồng bào DTTS tại các khu vực chịu tác động trực tiếp từ phát triển thủy điện.

Báo chí đảm nhiệm vai trò phản biện chính sách trên cơ sở cung cấp luận cứ khoa học và thực tiễn. Phản biện chính sách được hiểu là quá trình phân tích, đánh giá một cách khách quan các nội dung, giải pháp và kết quả thực hiện chính sách nhằm phát hiện những điểm chưa phù hợp và đề xuất hướng điều chỉnh. Báo chí thông qua các bài viết chuyên sâu, ý kiến chuyên gia, diễn đàn trao đổi đã góp phần làm rõ những bất

cập về thiết kế chính sách, mức độ phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội, văn hóa và ngôn ngữ của từng nhóm dân tộc.

Báo Nhân Dân điện tử cũng phản ánh các mô hình hiệu quả như tín dụng chính sách tại huyện Hạ Lang (Cao Bằng), nơi nguồn vốn ưu đãi từ Ngân hàng Chính sách xã hội đã trở thành động lực then chốt giúp đồng bào DTTS thoát nghèo bền vững. Tấm gương gia đình anh Hoàng Văn Trọng, chị Lục Thị Thu - từ khoản vay đầu tiên 7 triệu đồng năm 2003, quay vòng vốn hiệu quả, sau 20 năm sở hữu đầy đủ tiện nghi hiện đại, được khen thưởng cấp quốc gia, trở thành hình mẫu sử dụng tín dụng ưu đãi bền vững. Cựu chiến binh Nông Đức Hạnh từ hộ nghèo vay vốn mua trâu bò, chuyển hướng trồng quýt và thanh long, đạt thu nhập 150 triệu đồng/năm, mua ô tô hơn 700 triệu đồng. Các mô hình này khẳng định khi chính sách được thực hiện đúng đối tượng, có giám sát và phù hợp điều kiện thực tế, sẽ phát huy tác động tích cực đối với phát triển kinh tế - xã hội. Trên Báo Điện tử Dân tộc và Phát triển, bài "Lao Chải (Tuyên Quang): Vượt khó để phát triển toàn diện vùng biên" cho thấy thực tiễn phát triển tại xã biên giới với những chuyển biến rõ nét về hạ tầng, kinh tế và đời sống xã hội nhờ sự kết hợp hiệu quả giữa nguồn lực từ các Chương trình mục tiêu quốc gia và nỗ lực vươn lên của cộng đồng các dân tộc. Việc ưu tiên đầu tư kết cấu hạ tầng giao thông, thủy lợi, giáo dục, y tế và các thiết chế văn hóa đã tạo nền tảng cho phát triển sản xuất và cải thiện điều kiện sinh hoạt. Các chính sách tín dụng ưu đãi, hỗ trợ cải tạo vườn tạp, xóa nhà tạm, đào tạo nghề, giải quyết việc làm và bảo đảm an sinh xã hội được triển khai đồng bộ, giúp công tác giảm nghèo đạt kết quả thực chất và bền vững. Bài "Xã Tân An (Tuyên Quang): Xác định truyền thông là 'mũi nhọn' trong thúc đẩy phát triển vùng đồng bào DTTS" (10/12/2025) tập trung làm rõ vai trò then chốt của công tác truyền thông ở cơ sở, khẳng định Người có uy tín là lực lượng nòng cốt, trực tiếp tạo sự lan tỏa và đồng thuận xã hội. Báo chí qua đó góp phần quan trọng vào việc hoàn thiện cơ chế thực thi chính sách dân tộc theo hướng lấy người dân làm trung tâm, nâng cao tính hiệu quả, bền vững và đồng thuận xã hội trong vùng đồng bào DTTS.

3.1.5. Thúc đẩy chuyển đổi số và thu hẹp khoảng cách thông tin vùng đồng bào DTTS

Sự phát triển của báo chí số, nền tảng mạng xã hội và các hệ sinh thái truyền thông trực tuyến đã mở ra khả năng mở rộng không gian thông tin, góp phần từng bước thu hẹp khoảng cách giữa các vùng miền. Quyết định số 749/QĐ-TTg và Quyết định số 942/QĐ-TTg nhấn mạnh yêu cầu phổ cập hạ tầng số, nâng cao năng lực tiếp cận thông tin cho người dân, đặc biệt tại khu vực miền núi, vùng sâu, vùng xa (Thủ tướng Chính phủ, 2020, 2021). Báo chí góp phần mở rộng khả năng tiếp cận thông tin thông qua ứng dụng công nghệ số.

Trên Tạp chí Nghiên cứu Dân tộc và Tôn giáo, các bài viết đã phản ánh toàn diện, có chiều sâu những nỗ lực đổi mới trong tổ chức thực hiện chính sách dân tộc. Bài viết “Tăng cường giám sát thực hiện Chương trình 135” đã thông tin, tuyên truyền và phổ biến các chủ trương, chính sách về công tác dân tộc, trọng tâm là Chương trình 135 – một trong những chương trình mục tiêu quốc gia then chốt đối với vùng đặc biệt khó khăn. Bài viết nhấn mạnh các quyết định quan trọng như trình Thủ tướng phê duyệt danh mục đơn vị hành chính xã thuộc vùng khó khăn và cấp kinh phí thực hiện Chương trình 135. Bài “Đồng bộ các giải pháp xây dựng nông thôn mới và giảm nghèo bền vững” đã thực hiện tốt chức năng thông tin, tuyên truyền và phổ biến kịp thời các chủ trương, chính sách lớn về công tác dân tộc, đặc biệt trong bối cảnh triển khai các chương trình mục tiêu quốc gia năm 2024. Bài “Hướng dẫn xây dựng mô hình điểm về công tác phổ biến, giáo dục pháp luật và tuyên truyền vận động đồng bào vùng DTTS và miền núi” tập trung làm rõ vai trò của mô hình điểm như một công cụ truyền thông chính sách hiệu quả, giúp đưa chủ trương, pháp luật đến gần hơn với đồng bào vùng sâu, vùng xa. Bài “Tiếp tục hỗ trợ nâng cao đời sống người dân các thôn, xã thuộc vùng” đặt trọng tâm vào việc duy trì các chính sách hỗ trợ vùng III – khu vực có điều kiện kinh tế – xã hội đặc biệt khó khăn, nơi đồng bào DTTS còn gặp nhiều hạn chế về sinh kế, hạ tầng và nguồn nhân lực.

Trên Báo Điện tử Dân tộc và Phát triển, các bài viết đã phản ánh cụ thể hiệu quả của Chương trình MTQG 1719 và Dự án 6 trong việc thúc đẩy phát triển bền vững vùng DTTS. Bài “Hiệu quả từ Chương trình MTQG 1719 góp phần thay đổi toàn diện vùng đồng bào DTTS và miền núi Chi Lăng” (23/12/2024) phản ánh một cách hệ thống kết quả triển khai Chương trình tại huyện Chi Lăng – địa bàn có đông đồng bào Tày, Nùng. Bài “Chủ động tham mưu chính sách giúp vùng DTTS phát triển bền vững” (15/9/2025) phản ánh rõ vai trò định hướng và chỉ đạo của Bộ Dân tộc và Tôn giáo

trong việc nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về công tác dân tộc, tôn giáo trong bối cảnh triển khai chính quyền địa phương hai cấp. Trên Tạp chí Nghiên cứu Dân tộc và Tôn giáo, bài viết “Phát triển đối tác công - tư - cộng đồng hỗ trợ DTTS khởi nghiệp” (Hoàng Thu) tuyên truyền về cơ chế hợp tác đa bên nhằm thúc đẩy khởi nghiệp và sinh kế bền vững, cụ thể hóa chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS thông qua liên kết Nhà nước - doanh nghiệp - cộng đồng. Bài viết “Dược liệu - hướng khởi nghiệp triển vọng” phổ biến chủ trương khai thác tài nguyên bản địa, minh họa qua mô hình khởi nghiệp từ cây thuốc gia truyền của anh Lý Láo Lở (người Dao tại Sa Pa), gắn phát triển kinh tế với bảo tồn tri thức dân tộc.

Như vậy, báo chí đã phản ánh toàn diện và chiều sâu những đổi mới trong thực hiện chính sách dân tộc, bao gồm tăng cường giám sát, đồng bộ nguồn lực, phát huy vai trò cộng đồng, lồng ghép yếu tố văn hóa, pháp luật và bình đẳng giới, cùng các mô hình bảo tồn di sản, chuyển đổi nông nghiệp, sinh kế và du lịch bền vững. Thực hiện chức năng thông tin, định hướng và giám sát, báo chí đã cụ thể hóa các chủ trương thành thực tiễn, góp phần nâng cao nhận thức, củng cố niềm tin, cải thiện đời sống và thu hẹp khoảng cách phát triển vùng miền.

3.2. Thảo luận

Kết quả nghiên cứu cho thấy báo chí đã tham gia tích cực vào quá trình phát triển bền vững vùng đồng bào DTTS.

Thứ nhất, về chức năng thông tin chính sách và nâng cao nhận thức, kết quả nghiên cứu cho thấy báo chí đóng vai trò cầu nối hiệu quả giữa cơ quan hoạch định chính sách và cộng đồng thụ hưởng. Báo chí đã khắc phục những rào cản về ngôn ngữ, địa lý và hạ tầng thông tin tại vùng DTTS thông qua việc truyền tải chính sách bằng ngôn ngữ bản địa và các hình thức trực quan.

Thứ hai, về chức năng thúc đẩy phát triển kinh tế và giảm nghèo bền vững, kết quả nghiên cứu cho thấy báo chí đã thực hiện tốt vai trò “chuyển giao tri thức” trong phát triển nông thôn.

Thứ ba, về bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa, báo chí đã tham gia tích cực vào việc ghi nhận, lưu giữ và lan tỏa giá trị di sản văn hóa các dân tộc. Các mô hình du lịch cộng

đồng được báo chí phản ánh như một hướng phát triển bền vững, chuyển từ bảo tồn thụ động sang khai thác có kiểm soát, tạo sinh kế và nâng cao thu nhập cho đồng bào DTTS.

Thứ tư, về chức năng giám sát xã hội và phản biện chính sách, kết quả nghiên cứu khẳng định báo chí đã thực hiện vai trò thúc đẩy cơ chế quản trị dân chủ thông qua việc tạo lập không gian công khai để tiếng nói của đồng bào DTTS được chuyển tải tới các cấp quản lý, bao gồm những kiến nghị, khó khăn và sáng kiến xuất phát từ thực tiễn.

Thứ năm, về thúc đẩy chuyển đổi số và thu hẹp khoảng cách thông tin, kết quả nghiên cứu cho thấy báo chí số đã mở rộng không gian thông tin và góp phần từng bước giảm khoảng cách giữa các vùng miền. Sự phát triển của các sản phẩm báo chí đa nền tảng đã giúp thông tin vượt qua các rào cản về không gian địa lý, đặc biệt quan trọng đối với thế hệ trẻ trong cộng đồng DTTS - nhóm có xu hướng tiếp cận công nghệ nhanh.

Ngoài ra, một số thách thức đối với báo chí như hạ tầng truyền thông và công nghệ thông tin tại một số địa bàn vùng sâu, vùng xa còn thiếu đồng bộ, ảnh hưởng đến khả năng tiếp cận của báo chí số; rào cản về ngôn ngữ, văn hóa và trình độ tiếp nhận thông tin của đồng bào DTTS đòi hỏi các sản phẩm báo chí phải được thiết kế đặc thù, đa dạng về hình thức và nội dung. Điều này đặt ra yêu cầu về đầu tư hạ tầng số, phát triển nội dung đa ngôn ngữ và tăng cường năng lực cho đội ngũ nhà báo làm việc tại vùng DTTS.

4. Kết luận

Bài viết thể hiện vai trò trọng yếu của báo chí trong phát triển bền vững vùng đồng bào DTTS thông qua truyền thông chính sách, thúc đẩy phát triển kinh tế, bảo tồn bản sắc văn hóa và giám sát xã hội. Báo chí góp phần chuyển hóa các văn bản pháp lý khái quát thành tri thức xã hội dễ tiếp cận, lan tỏa các mô hình sinh kế hiệu quả và tác động đến nhận thức, hành vi kinh tế của người dân. Về văn hóa, báo chí ghi nhận, tái hiện và lan tỏa các giá trị truyền thống, khẳng định văn hóa như một nguồn lực cho phát triển thông qua các mô hình du lịch cộng đồng và bảo tồn di sản gắn với sinh kế bền vững. Về giám sát và phản biện, báo chí thực hiện vai trò “người giám sát” trong quản trị chính sách công, phát hiện những bất cập, lỗ hổng và kiến nghị điều chỉnh,

góp phần nâng cao tính minh bạch và hiệu quả trong thực thi chính sách dân tộc tại cơ sở. Trong bối cảnh chuyển đổi số, để phát huy đầy đủ vai trò này, cần ưu tiên đầu tư hạ tầng truyền thông, đào tạo đội ngũ nhà báo chuyên biệt am hiểu văn hóa địa phương, đổi mới nội dung theo hướng lấy cộng đồng làm trung tâm và hoàn thiện cơ chế phối hợp liên ngành giữa cơ quan báo chí, chính quyền địa phương và các tổ chức xã hội. Báo chí, với tư cách là cầu nối giữa Nhà nước và xã hội, giữa chính sách và đời sống, tiếp tục giữ vị trí quan trọng trong việc thúc đẩy phát triển bền vững vùng đồng bào DTTS trong giai đoạn mới./.

Tài liệu tham khảo

Bộ Chính trị (2026). Nghị quyết số 80/NQ-TW ngày 07/01/2026 về Chiến lược phát triển văn hóa Việt Nam đến năm 2030.

Đảng Cộng sản Việt Nam. (2021). Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.

Đảng Cộng sản Việt Nam. (2026). Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.

Đặng Thị Thu Hương (Chủ biên). (2018). Truyền thông phát triển - Truyền thông dân tộc: Những vấn đề lý luận và thực tiễn (Nghiên cứu trường hợp vùng Tây Bắc, Việt Nam). Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội.

Quốc hội. (2016). Luật Báo chí (Số 103/2016/QH13).

Quốc hội. (2019). Nghị quyết số 88/2019/QH14 về phê duyệt Đề án tổng thể phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi.

Thủ tướng Chính phủ. (2020). Quyết định số 749/QĐ-TTg ngày 3/6/2020 phê duyệt Chương trình Chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030.

Thủ tướng Chính phủ. (2021). Quyết định số 1719/QĐ-TTg phê duyệt Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2030.

Thủ tướng Chính phủ. (2021). Quyết định số 942/QĐ-TTg ngày 15/6/2021 phê duyệt Chiến lược phát triển Chính phủ điện tử hướng tới Chính phủ số giai đoạn 2021-2025, định hướng đến năm 2030.